

SOKOL

VESTNIK SOKOLSKIH ŽUP LJUBLJANA, MARIBOR IN NOVO MESTO

ŠTEVILKA 2

• LETNIK II •

FEBRUAR 1937

Naša beseda

V preteklem stoletju so veliki duhovi našega naroda: Prešeren, Aškerc, Levstik, Gregorčič in še mnogi drugi vodili narod v svobodo in samostojnost brez bojzani pred habsburškim nasiljem in rimskim vampirstvom tako pogumno in zanosno, da si mora dandanašnji rod v svoji svobodi na sramoto priznati, da ni umel nadaljevati poti svojih velikih glasnikov. Še vedno nismo našli poti tja, «kjer nje sinovi, sinovi Slave, si prosti voljo vero in postave».

Da opravičimo svoj obstoj in zakonito prvenstvo sokolstva v vzgoji naroda, smo že lani zavzeli določno in jasno stališče proti tujim, narodu nevarnim vzgojnim vplivom, in sicer dne 22. marca z resolucijo o smernicah sokolske vzgoje in dne 21. maja z odgovorom na resolucijo «Krščanske šole». Oživel je delo in župe so prišle do tiskane besede.

Premišljeni in zaradi zakona o SSKJ v začetku podtalni, zadnje čase pa kar očitni napadi na sokolstvo, na njega predstavnike in člane, na njih imovino, čast in varnost, kateri napadi postajajo vse hujši, zahtevajo od nas nadaljnjih odločnih in pogumnih dejanj. Ne gre za ofenzivo, temveč za to, da se odločimo, ali bomo branili sokolstvo pred zadujim smrtnim sunkom ali se pa bomo vdali brez boja. Braniti se moramo pred napadi na sokolstvo in na samostojnost naroda. Istovetenje sokolstva z dnevno politiko od strani nasprotnikov sokolstva in nepoučenost našega članstva dajeta prav ugodne pogoje za gonjo proti sokolstvu.

Bratje in sestre! Čemu ponovno ti besni napadi na sokolstvo? Saj smo v primeru z varljivim poslanstvom katoliške akcije in z bombastično napihnjenim fašizmom in rasizmom vendar samo ponižna organizacija, ki ima, ne da bi si kdaj samo v mislih lastila oblast nad narodom, namen, s telesno in duhovno vzgojo izoblikovati samostojnega, svobodnega in odgovornega človeka in ga usposobiti za tvorno življenje v samostojni narodni in državni skupnosti. In kljub temu, da ni sokolstvo nikdar zahtevalo več kakor pravico do vzgojnega udejstvovanja v lastnem narodu, bruhajo nanj ogenj in žveplo.

Ali nimamo že dvajset let svobodne države, ki ima temelje iz kosti, krvi in solz teptanega naroda? Ali nismo leta 1918, z raztrganimi verigami telesnega hlapčevanja odvrgli tudi tujih pijavk, ki so nam pile kri in mozeg? Kdo so vendar ti, ki se v svobodni Jugoslaviji drznejo preganjati sokolstvo, po katerega zaslugi in milosti vobče lahko dihajo jugoslovanski zrak? Tujcu vdani samozvani varuhi hočejo z brezobzirnim nasiljem zavzeti duhovno polje naroda in ga izkoristiti za cilje, ki nimajo nič skupnega z njegovim samostojnim, svobodnim in kulturnim razvojem. Saj imamo vendar svojo lastno svobodno državo, narodno dinastijo, sokolskega kralja, bogato in lepo zemljo, Jadransko morje — vse pogoje za svoboden kulturni razvoj! Sokolstvo je prevzelo nalogo, da goji, čuva in brani ta svobodni razvoj. Zato so nasprotniki samostojnosti naroda planili najprej po njem. Kdor pa je nasprotnik sokolstva, je sovražnik naroda in njegove države.

Položaj naših društev in žup ni ugoden. Nimamo zadosti denarja, ni zadosti vaditeljev, strah pred udejstvovanjem zadržuje, da sokolstvo ne

more zadostiti svojim najnim prosvetnim zahtevam in v izdatni meri odpreti oči čakajočemu narodu. Ne moremo biti zadovoljni z našim sedanjim stanjem: 100 let po francoski revoluciji, 20 let po svetovni vojni, 75 let po ustanovitvi «Južnega Sokola» in po 50 letnem prizadevanju klerikalizem «preganjajočega» liberalizma. Saj meče takšno stanje temno senco na «prosvetljeno» Slovenijo.

Kako je vse to še danes ta dan mogoče? Zatopljeni v moč sokolske misli, ki je nastopila po vojni svoj zmagoviti pohod iz lastne naravne vrednosti, smo pozabili, da tudi za nas veljajo enaki življenjski pogoji, kakor za druge. Mnogi so smatrali sokolsko nalogo že za dovršeno in niso razumeli, da je s prevratom in z ustanovitvijo lastne države nastopil samo šele prvi pogoj za dejansko uresničenje sokolskih ciljev in za izvajanje sokolskih nalog. Mnogi, zlasti politični ljudje, so radi zajemali moč v sokolstvu za strankarske in osebne politične namene. Jemali so, ne da bi dajali, in mu odvedli mnogo sil. Nikogar pa ni bilo, ki bi bil mislil in zajamčil sokolstvu zadostitev njegovih potreb takrat, ko so bili za to dani pogoji. Uresničil se je celo sen, da je sokolstvo dobilo zakonito priznanje, da mu je bila poverjena državljanska vzgoja, pa smo morali doživeti razočaranje nad nerazumevanjem činiteljev, ki bi bili morali izvršiti te naloge.

Ker tega nismo videli, smo silno grešili. Pustili smo, da je naš nasprotnik vsa leta miselno, moralno in gospodarsko odvajal naš narod. Živeli smo v sladki misli, da je z zakonom SSKJ že tudi vse storjeno. Pozabili smo, da sta svoboda in napredek samo v delu in da je najkrajša pot k cilju tista, ki jo hodimo z vzravnano hrbtenico. Vede ali nevede smo pomagali zatirati svobodo. Pa svoboda je čudovita stvar. Vsi skupaj je nismo mogli zatreti. Po večjih ali manjših naših zablodah se je v vsem svojem globokem bistvu pojavila pred nami, da nismo mogli mimo nje. Ob važnem prelomu sokolskega mišljenja živimo zdaj v okrilju te svobode, iz nas samih izvirajoče. Napake priznavamo brez očitkov. Spoznali smo, kar je bilo napačnega, in vemo, kaj je potrebno. Nečemo, da propade naš narod, da izgine svoboda mišljenja, ker vemo, da samo sokolska misel vzgaja nove Prešerne, Aškerce, Gregorčiče, Strossmayerje, Karadžiče, Masaryke in Aleksandre. Zato bomo opustili vse in gojili čisto sokolsko misel. Pričeli bomo z delom, iz sedanjega preganjanja, katerega smo s svojo pasivnostjo zakrivili tudi sami, pa osvobodimo tale nauk: Tuje miselnosti in tuji vplivi so sovražniki sokolstva ter samostojnega razvoja naroda in države. Katoliška akcija, lažni liberalizem, lažni demokratizem ne dopuščajo svobodnega razvoja, zavajajo narod v zavisnost in ga izročajo tujemu pohlepu. Napeti moramo vse sile, da se jih ubranimo in jih izločimo. Pokažimo narodu to pot!

Sokolske župe Ljubljana, Maribor in Novo mesto.

Franjo Lubej, Ljubljana:

Slovanska misel na pohodu

K podpisu jugoslovansko-bolgarske prijateljske pogodbe.

Zadnje tedne je vso narodno javnost, posebno pa Sokolstvo, veselo vznemirila vest, da sta jugoslovanska in bolgarska vlada tik pred podpisom pogodbe o «večnem prijateljstvu». Dvaindvajsetmilijonski jugoslovanski narod je sprejel to vest z nedeljenim zadoščenjem, zavedajoč se, da napaka s tem nova doba v razmerju med Jugoslavi in da se največje sanje vseh Slovanov izpreminjajo v stvarnost.

Če hočemo mlajšemu rodu predočiti velikanski pomen tega zblizanja, moramo nekoliko preleteti našo preteklost.

Bolgari so se kot turško-tatarsko pleme pod vodstvom svojega kneza Asparuha leta 679. naselili na Balkanskem polotoku med Donavo in Balkanom in dobili za sosede na zahodu Slovence — sedanje Srbe, na vzhodu

pa Bizantince. Pomešali so se med ondod redko naseljena obmejna srbska plemena, jih premagali in podjarmili. Toda zgodilo se je nekaj, za kar imamo v zgodovini narodov le malo primerov: vojne z vsemi nedoglednimi posledicami za vso večnost ni odločila sila orožja, ampak moč civilizacije in kulture. Kulturno nižji Bolgar zmagovalcec je sprejel jezik in navade svojega premaganca, kulturno višjega Srba. Od zmagovalcev je ostalo zgolj ime, Bolgari so postali Slovani.

Neprestane vojne za neodvisnost in hkrati za nadoblast na Balkanu, ki so trajale dolga stoletja, ter tuji, največkrat sovražni vplivi so bili krivi, da naroda nista živela v prijateljskem sosedstvu. Tako sta s srečo, ki se je menjavala, razširjala svojo oblast na Balkanu. Naj navedem samo obe največji carstvi, Dušanovo in Simecnovo.

Bolgarska država se je uredila in začela širiti v začetku devetega stoletja. Za časa vladanja Borisa Mihaela (852—888) so se Bolgari pokristjanili, kar je samo pospeševalo spajanje s pravoslavnim srbskim življenjem. Najznamenitejši bolgarski vladar je bil Borisov sin car Simeon (895—927), ki je priključil državi Macedonijo in razširil svojo oblast malone po vsem Balkanu.

Le redke so bile svetle dobe, v katerih so posamezni vladarji spoznali usodnost sporov med obema narodoma in jih skušali poravnati, dostikrat tudi z rodbinskimi vezmi. Najlepši primer je dal car Dušan Silni (sredi 14. stoletja), ki se je oženil z Jeleno, sestro bolgarskega vladarja Ivana Aleksandra.

Zaradi teh večnih nasprotstev med Srbi in Bolgari in pa zaradi zgodovinske nujnosti je bilo mogoče, da so nad obema narodoma ponovno zavladali Bizantinci, dokler niso nazadnje Turki za več stoletij obema uničili samostojnosti. Šele v začetku 19. stoletja so najprej Srbi, potem pa Bolgari postopoma prišli spet do lastne države. Kakor hitro sta se pa obe državi le malo okrepili, sta ponovili staro napako. Leta 1885., ko je Bolgarija zasedla že prej ji priznana vzhodno Rumelijo, ji je kralj Milan Obrenović napovedal vojno, in njegov poraz pri Slivnici je imel za daljšo bodočnost usodne posledice, ker je vnovič zastrupil prijateljsko razmerje. Da reši Srbijo pred popolnim porazom, je Milan Obrenović prosil za pomoč Avstrijo, ki je to vojno uprizorila in komaj čakala na to priliko. Z njeno pomočjo je sicer rešil državo, toda Srbija je postala odvisna od Avstrije, Bolgarom pa, ki so do tedaj imeli vedno svoje narodne vladarje, so vsilili nemškega kneza Ferdinanda Koburškega. Bolgarski narod je moral slediti nemškemu cilju...

Leta 1895. se je rodila Notranja macedonska revolucionarna organizacija (V. M. R. O.), ki si je nadela nalogo, da zbere vse narodne sile za pridobitev popolne politične avtonomije Macedonije. Tako je nastalo težavno macedonsko vprašanje, ker so si lastili pravice do Macedonije Turki, Grki, Bolgari in Srbi, velesile so pa macedonsko organizacijo podpirale, ker so hotele v Macedoniji polagati kukavičja jajca za netenje balkanskih sporov.

Z bridkim srcem je gledal slovanski svet to odtujevanje slovanskih narodov po tujih dinastijah. Bolgarski in jugoslovanski narod, a tudi grški je krvavel za tuje koristi. Šele ko so padli Obrenovići in je nastopil vlado kralj Peter I., se je na vsej črti začelo velikopotezno slovansko prebujanje. Gibanje je prevzela mladina, ki je doslej še zmerom uspela. Meseca septembra 1905. leta je bil ob priliki kronanja kralja Petra I. v Beogradu jugoslovanski dijaški kongres, ki je sprejel tole resolucijo: «Srbska, bolgarska, hrvatska in slovenska omladina, zbrana na V. jugoslovanskem dijaškem kongresu, hoče osredotočiti svoje delovanje na kulturno edinstvo Jugoslovanov in poziva vse prosvetne ustanove, književnike in umetnike jugoslovanskih narodov, da posvetijo vse svoje moči vzajemnosti in edinstvu južnih Slovanov.»

Zaradi tega silnega gibanja je moglo uspeli leta 1912. kralju Petru I., da je združil Bolgare, Črnogorce in Grke za enotno akcijo Balkanske zveze proti Turkom, ki je osvobodila Balkan petstoletnega turškega jarma, in so vse tri balkanske slovanske države močno razširile svoje ozemlje. Toda na-

sprotniki slovanstva so z intrigo takoj zanesli spor med Srbijo in Bolgarijo. Trözveza je ustanovila Albanijo in s tem odrezala Srbijo od morja, bolgarski narod je pa nagnala v novo vojno proti Srbiji. Tako je bilo mogoče, da sta se obe armadi z ramo ob rami borili pred Odrinom proti Turkom, po nekaj dneh premirja s Turki so pa Bolgari napadli Srbijo, da bi ji vzeli Macedonijo. Vnela se je druga sramotna balkanska vojna (julija 1913), ki se je z bitko ob Bregalnici nesrečno končala za Bolgarijo, Turki, Grki in Romuni so takoj izrabili to priliko in segli po komaj osvobojenem bolgarskem ozemlju: Turki so zasedli ozemlje do Marice, Romuni južno Dobrudžo, Grki pa Tracijo in tako odrezali Bolgarijo od Egejskega morja, ki je bilo večni sen bolgarskega naroda. Iskra sovraštva in nepomirljivosti, vržena v tej vojni, je tlela še dalje v svetovni vojni, ko je moral bolgarski narod spet v bratomorni boj. Leta 1915., ko se je umeknila srbska vojska čez Albanijo, so Bolgari zasedli zahodni del stare Srbije — Macedonijo, ki so jo pa po zmagi zavezniškega orožja leta 1918. morali spet vrniti.

Zdaj je pa bilo bolgarskemu narodu zadosti. Po toliko bridkih razočaranjih so se narodu odprle oči. Z gnevom je odstranil kralja Ferdinanda Koburškega in izrazil zaupanje slovanofilu Aleksandru Stambolijskemu. Ta je združil narod v zahtevi, da preneha sovraštvo proti bratu, in pričel neumorno z delom za duhovno in politično zedinjenje obeh bratskih narodov.

Toda še enkrat je uspela tuja intriga. Vojaška stranka je s krvavo revolucijo prevzela oblast, ubila Stambolijskega, zaprla njegove pomočnike in zatrla pokret. Macedonski plačanci tujih koristi so v trojkah uhajali čez mejo, trosili razdor in netili sovraštvo. Meja je krvavela.

Toda vsaka stvar ima svoj konec. Iztekel je čas, sovraštvo je izgubilo moč pred ljubeznijo, tuji vplivi so omagali ob enodušnosti balkanskih narodov. Vedno močnejši je bil klic bratskih src. Naroda sta spoznala, kje je kri, srce in življenje, kje pa laž, kleveta in poguba. Jeli so zoreti prvi sadovi ljubezni, ki sta jo oznanjevala kralj Aleksander in kralj Boris na zahtevo bolgarskega naroda. Bolgarski «Junak» je leta 1954. stopil v Zvezo slovanškega sokolstva in tisoči jugoslovanskih Sokolov so leto dni kesneje pohiteli v Sofijo na vsejunaški zlet.

Toda velika stvar je morala pretrpeti še največjo žrtev. S svojo srčno krvjo je moral veliki Slovan kralj Zedinitelj podpisati zadnje zedinjenje, da je tako podal roko Stambolijskemu, ki se je žrtvoval za isti vzvišeni cilj.

S sporazumom, ki je bil podpisan med obema narodoma letos dne 24. januarja, je končano strašno poglavje zgodovine južnih Slovanov. Tega se veselita bolgarski in jugoslovanski narod, vesele se pa tega tudi vsi drugi Slovani in zlasti Sokoli, ki prevzemajo s tem v okviru Petrove petletke nove naloge, da pripravijo pot res pravemu, globokemu in pravičnemu duhovnemu edinstvu južnih Slovanov in vseh Slovanov od Krkonošev do Balkana, od Urala do Triglava in še čez.

Inž. J. Teržan, Maribor:

Sokolstvo in zadružništvo

Sokolstvo, ki je pokret naše narodne zavesti, v katero vlaga vsak posameznik prestovoljno svojo osebno vrednost in dobro voljo za dosego skupnega cilja v blaginjo naroda, države, slovanške skupnosti in moči, se v gospodarskem pogledu lahko nasloni na zadružno gibanje in sodeluje z njim na vseh poljih.

Veliki sokolski ideali: pravica, poštenje, lepota in bratska ljubezen so temelji, na katerih je zgrajeno tudi zadružništvo.

Zadružništvo se je rodilo sredi 19. stoletja v največji bedi, gospodarski odvisnosti, zatiranju in trpljenju, v brezobzirnem izkoriščanju ljudstva od gospodarsko močnih poedincev, ki so vladali.

Sokolstvo se je rodilo prav tako v začetku druge polovice 19. stoletja v podobnih narodnostnih razmerah. Narodnostno zatirani in podjarmljeni Slovani v avstro-ogrski monarhiji brez vseh pravic, vladani z mržnjo od peščice tujerodnih mogočnikov, ki so si nagrabili denarja in bogastva z izžemanjem slovanskega ljudstva, so začeli boj, da se narodnostno osvobodijo. Vzporedno z gospodarskim bojem za osamosvojitvev, ki je imel svoj najidealnejši začetek v zadrudni ideji, porojeni leta 1884, od rohdalskih pionirjev blizu Manchestra, se bije boj za narodnostno osvobodjenje, ki se je rodil v slovanski zibelki na Češkem na vzorcu francoske in marčne revolucije.

Misel, ki sta jo Tyrš in Fügner položila v sokolsko organizacijo, pomeni za narodnostno prebujenje in esamosvojitvev Slovanov isto, kar pomeni ideja rohdalskih pionirjev za človečanstvo v gospodarskem in socialnem pogledu.

Zadrudništvo je že zdaj — niti po 100 letih svojega rojstva — svetovna sila. Več ko 40 držav je včlanjenih v Mednarodni zadrudni zvezi z več ko 70 milijoni zadrudnikov.

Tudi pri nas v Jugoslaviji se zadrudništvo lepo razvija. V glavni zadrudni zvezi je včlanjenih 8000 zadrug, ki štejejo skupaj okrog 5.000.000 zadrudnikov. Vsak tretji Jugoslovan je zadrudnik! To bi moralo doseči tudi naše Sokolstvo kot vsenarodna organizacija.

Osnovna zadrudna načela rohdalskih pionirjev so: politična in verska nevtralnost, kulturno-prosvetno delo, enakopravnost ženske z moškim, enakopravnost zadrudnikov neglede na njih premoženje in njihov zasebni družabni položaj (vsak član ima samo po en glas), ekonomska svoboda, solidnost in poštenost v poslu, kakovostno blago, kupovanje in prodajanje za gotovino, prodaja po dnevni ceni, udeležba na čistem dobičku po vložnem delu in glavnici (po konzumu), zbiranje rezervnih skladov za kulturne, socialne in zdravstvene naprave v korist zadrudnikov, materialno in moralno izboljšanje položaja članov in navsezadnje zamena kapitalističnega družabnega reda z drugim — razumnim, pravičnim in mirnim družabnim redom, ki se imenuje zadrudni.

Sokolstvo ima v ekonomskem in socialnem pogledu v mislih isti cilj in zahteva od svojega članstva, da se tudi v zasebnem življenju ravna po sokolskih načelih. Ker je zasebno življenje vsakega posameznika bolj ali manj tesno vezano na ekonomska vprašanja, se Sokol oddolži sokolskim pravilom najpopolneje, če je v svojem zasebnem življenju zaveden in iskren zadrugar.

Sokolstvo in zadrudništvo se vzajemno izpopolnjujeta. Geslo bodi: «Kdor Sokol, ta zadrugar!» To naj bo en del sokolske Petrove petletke!

Franjo Lubej, Ljubljana:

Nekaj misli k našemu petletnemu načrtnemu delu

Vsak dober gospodar si naredi, kadar prevzame nase odgovornost za domačijo, načrt za svoje življenjsko delo. Samo slab gospodar dela brez načrta, iz dneva v dan, zato pa tudi samo iz rok v usta.

Sokolska organizacija se po svojem bistvu, namenu in po načinu delovanja sicer močno razlikuje od delovanja gospodarskih ustanov, v njej se hitro menjavajo delovne sile, vendar pa zahteva prav to menjavanje članstva in funkcionarjev, ki stojijo na čelu organizacije, še tolikanj bolj vestno premišljeno načrtno delo za več let, za več desetletij, da, celo za celo stoletje. Čim višja je edinica, tem preglednejši, smiselnejši in večji morajo biti njeni načrti. O teh naj bi posebno zdaj po izvršenih občnih zborih razpravljala društva na vsaki prvi odborovi seji, če ni tega načrta pripravil že stari odbor oziroma občni zbor.

V naših društvih je bila doslej navada, da se je napravil kvečjemu enoleten delovni načrt, kolikor časa pač traja poslovna doba odbora. Zato so se tudi posamezni odborniki vezali samo za to dobo. V tej napaki tiči glavni vzrok, da sokolstvo doslej ni moglo pokazati večjih uspehov. Načrti, smernice in delo mora biti v društvih stalno vkljub menjavanju oseb. To naziranje postaja vedno splošnejše, zahteve po dobro premišljenem, čeprav skromnem, vendar pa načrtnem delu sokolskih edinic prodirajo v vse misleče sokolske plasti.

Sokolstvo je zato z največjim veseljem sprejelo pobudo, da se prekine s tradicijo o delovnem razporedu za eno samo «poslovno» leto, in se odločilo, da se doba načrtnega dela razširi na daljši čas. Ker je bil sprejet tak načrt za dobo petih let, smo to dobo imenovali sokolsko «petletko». Vodilna misel te petletke je, da se po smiselnem načrtu v letih 1937. do 1941. popravijo storjene napake, da «krenemo odločno, dosledno in neizprosno mimo vseh osebnih, materialnih in miselnih motenj takoj v staro sokolsko vzgojno smer: gojiti Tyršev slovensko sokolsko misel kot kulturni in svetovni nazor», in da postavimo sokolsko telesno vzgojo kot izvor, temelj in središče vsega našega vzgojnega prizadevanja. V teh petih letih moramo sokolsko stvar spraviti do take višine, da bodo sokolski nazori samo zaradi notranje npravne sile prodrli v vse javno življenje in državo «posokolili». Uspehi takega petletnega dela naj bodo vidni na vsesokolskem zletu v Beogradu leta 1941. To je notranji smisel petletke. Ker pa bo leta 1941. prevzel vodstvo vladarskih poslov sedanji naš starosta kralj Peter II., hoče sokolstvo to prirodno povezanost med bodočim državnim poglavarjem in sokolstvom kot najmočnejšo in edino narodno kulturno organizacijo prikazati tudi na zunaj: imenovalo je delovno dobo teh petih let «Petrovo petletko».

Z novim letom — ali določneje s 6. novembrom 1936 — smo stopili v prvo leto petletke. Ljubljanska sokolska župa je v sedmi številki lanskega župnega glasila objavila načrt svoje petletke, kateremu sta se v posameznih točkah pridružili tudi mariborska in novomeška župa. Po tem načrtu, ki vsebuje vzgojno delo, prireditve in gospodarsko osamosvojitve, je to leto namenjeno notranji okrepitvi in očiščenju (glej članek: «Nazaj k čisti sokolski misli!»). Vzporedno s čiščenjem je pa najvažnejša naloga, da se zagotove sokolstvu novi in boljši pogoji za delo, kar je vse obseženo v zahtevi:

gospodarska osamosvojitve.

Glede na pogoje dela živi sokolstvo še dandanes v svobodni državi skoraj v enakih razmerah, kakor je živelo v bivši Avstriji. Sokolstvo si ni zadosti globoko predočilo ogromnega pomena samostojnosti naroda in lastne države in ni temu dejstvu primerno razširilo in prilagodilo svojih novih večjih potreb in zahtev. Ostalo je še zmerom nesamostojno, odvisen in ponizen prosjak, nikor da bi se počutilo v svojem narodu domačina. Ne verujemo še dovolj živo, da je prav v samostojnem sokolstvu najmočnejše jamstvo za napredek in obstoj države. Narod in najvišji predstavniki države so že davno priznali in zajamčili sokolsko delo kot eminentno važno vzgojno ustanovo, a sokolstvo se tega še zdaj ne zaveda. Samo zato so lahko spet nastopile razmere, v katerih se sokolsko delo ovira, dostikrat huje kakor v bivši Avstriji. Skrajna potreba je, da zavzame sokolstvo dosledno in proti vsakomur stališče: sokolstvo dela samo za napredek naroda, ne pa za koristi katerekoli politične skupine. Zaradi tega morata tudi državna in samoupravna uprava to delo pravilno oceniti in razločevati, pa najsi bo na oblasti kdorkoli. Prav tako pa bi bilo napačno, ko bi sokolstvo videlo v predstavnikih državne uprave predstavnike političnih skupin. Državna oblast je samo ena, in ona ne more ločiti državljanov po njih političnem prepričanju, še manj pa more in sme po tem vidiku ocenjevati sokolstvo, ki ni in ne more biti nikdar politično v smislu strankarstva. To naše poj-

movanje mora naposled prodreti v vse javno življenje. Sokolstvo nikdar ne prosi. Od upravnih oblastev pričakujemo, da bodo razumela in podpirala naše delo, da se bo to delo pravično ocenjevalo in da se temu delu ne bodo delale ovire, to je pa naša zahteva.

Vendar pa mora sokolstvo tudi v najugodnejših razvojnih pogojih temeljiti na svoji lastni samostojnosti. Svoje delo mora vzdrževati tudi z lastnimi sredstvi. Na to stran smo pa bili doslej neverjetni pritlikavci. Velika ideja, velike potrebe in velike zahteve so našle majhne ljudi. Smo kakor otrok, ki vidi letalo, rad bi ga imel, pa ima samo en dinar. Zato sanja o letalu in v teh blaženih sanjah umira. Sokoli moramo tudi v tem stopiti na stvarna tla. Kako velikanska, naravnost bajna moralna in gmotna sredstva zahteva katoliška cerkev od države za svoje katoliško poslanstvo, ker so njeni zastopniki znali predočiti potrebe svoje akcije navzlic temu, da to poslanstvo ni narodno. Sokolstvo kot čisto vzgojna in narodna organizacija, katere delo je za kulturni in svobodni razvoj naroda in države življenjskega pomena, pa ni umelo, da bi si v lastni državi pridobilo razumevanja za svoje, to je zgolj narodne potrebe. Toda to vprašanje bodi v tej razpravi omenjeno samo mimogrede, ker hočemo dokazati, da brez sredstev ni življenja. Namen teh vrstic je predvsem dokazati potrebo lastne gospodarske delavnosti.

Ustanovimo sokolsko zadrugo!

V načrtu petletke je kot osnovna potreba, iz katere se bo razvilo vse drugo delo, mišljena ustanovitev sokolske zadruge za področje žup dravske banovine. V Sloveniji imamo pet žup s tri sto društvi in šestdeset tisoč pripadniki. Sokolstvo v Sloveniji je staro že pet in sedemdeset let, nad petdeset društev je bilo ustanovljenih že pred 50 leti, pa vendar kot najmočnejša, stara in najpotrebnejša organizacija nima niti ene lastne gospodarske ustanove, ki bi jamčila za njen razvoj. Kaj ima katoliška cerkev, kaj imajo razne stanovske organizacije (učiteljska, železničarska, poštna, invalidske in druge)? Sokolsko članstvo nosi svoje prihranke samo v druge, sokolstvu dostikrat sovražne zavode, nase ni mislilo doslej še nič. Pa je vendar za vsakega jasno, da brez tega ne pomenimo nič, da smo enodnevnica. Sokolska javnost je misel, da bi se ustanovila sokolska zadruga, sprejela z največjim razumevanjem in tudi z navdušenjem. V župah se izdelujejo za zdaj ločeni načrti o ureditvi takšne zadruge, o zbiranju in uporabi sredstev ter o njenem upravljanju. Ko bodo posamezne župe svoje predloge izdelale, bodo njih zastopniki na skupnem sestanku sprejeli pravila, nakar bo stvar — kakor je videti, že to pomlad — zrela za življenje. Sokolska zadruga naj bi omogočila, da se bo ustanovil sokolski internat za vaditelje in predavatelje, omogočila naj bi temu kadru stalnost, sanirala naj bi slabo gospodarsko stanje edinic in omogočila še vse druge nujne akcije. O tem pa prihodnjč.

Dr. Franc Derganc, Ljubljana:

Filozofski drobiž

6. Presenečenja narobnosti.

Človeško zavest primerjajo zrcalu, ki stoji sredi svojega okolja in sprejema žive podobe zaznav z vseh strani. Ti primerjalci pa so prezrli posebnost vsakega zrcala, da kaže narobe. Kar je na desno, vidimo v zrcalu na levo, kar je zgoraj, vidimo spodaj, n. pr. streho hiše ali krošnjo drevesa v vodi. Z isto narobno reakcijo se odlikuje tudi zrcalo človeške zavesti ali zaznavanje sploh. Ne odsvita, ne zrcali, ne kaže stvari v istem položaju, v kakršnem je v resnici, marveč mnogokrat, seveda ne vselej, narobe. Po narobnem videzu zavesti se nam zdi, da se solnce premika okoli zemlje, a

mi z zemljo stojimo. Če opazujemo mimo dreveč vlak iz mirno stoječega voza, se nam dozdeva, kakor da bi se samo mi gibali. Ta pojav narobnosti ali nasprotnosti zasledujemo tudi na drugih poljih duševnega življenja, n. pr. v vzgoji. Dostikrat izreče otrok besedo ravno narobe ali nasprotno, kakor mu rečemo, ali napravi nekaj narobe ali nasprotno, kakor mu pokažemo ali velimo. Ta prirodna narobnost ali nasprotnost je mnogokdaj kriva, da otroka po nedolžnem kaznujemo zaradi trme ali upornosti. Kolikokrat nam nagaja ta narobnost tudi sicer v življenju, kakor bi nas dražil in izzival neki nasprotujoči škrt, n. pr. v resnem slovesnem položaju nas sili na smeh. Nevarnost mika, prepovedan sad diši. Načelo sobitja protislovij ali dialektičnega razvoja po ritmu nasprotij, teze in antiteze. Nekaj hočemo v spominu obnoviti, pa nam pride prav nasprotno na um.

Odgovor ali reakcija narobnosti, nasprotnosti ali kontrasta je zelo razširjen pojav, ne samo v duševnem, marveč tudi v kulturnem življenju, v razvoju spoznavne razvidevnosti ali sposobnosti razločevanja. Seveda smo zmeraj presenečeni in od presenečenja ostrmimo, kadar se te narobnosti zavemo in jo popravimo. Žal samo, da pojav narobnosti (kontrasta) ni še temeljito in znanstveno preiskan. Dobro je zato, da se ga večkrat spomnimo. Kajti mnogokrat nam bo pomagal iz zadrege in pokazal pravo pot ali pa vsaj prihranil nepotrebno presenečenje ali osupnjenje. Celo neizobražen delavec sluti prirodno načelo narobnosti. Ako mu kako delo hitro ne uspe, nevoljno zakliče: če ne gre tako, pa poskusimo narobe! Kadar želi psihološki prekanjenec nekaj doseči, premišljeno izkoristi mehanizem narobnosti in se ti približa od nasprotne strani in z nasprotnimi razlogi, da izzove tvoj odpor in te ujame.

Danes hočemo opozoriti na tri taka presenečenja narobnosti. Dve je človeštvo v kulturnem razvoju že doživelo, tretje se pripravlja za bodočnost.

Prvo presenečenje: Stara filozofija in znanost se je omejevala na opazovanje makrokozma (grško makros = velik, kosmos = svet), velikega sveta z golim očesom vidnih predmetov. Nevidni mikrokozmos (mikros = majhen), svet nevidnih, neskončno majhnih (infinitesimalnih) količin je zanemarjala in ga smatrala za prazen nič. Kar je stoletja veljalo za prav in pravilno, to sta ovrgli moderna fizika in biologija (znanost o življenju) in ugotovili, da je prav narobe ali nasprotno res: resnica se skriva v mikrokozmu, v svetu nevidnosti, ničla ali neskončno majhnih količin. Presenečena znanstvena pozornost je ostrmela in se usmerila na narobe, v nasprotno stran, v nevidni svet infinitesimalnih količin. Že prej nevidne atome je moderna fizika razdrobila v še manjše protone, elektrone, pozitrone in nevtrone. Enako je prodrla tudi biologija v globino nevidnih, vedno v manjše dele se drobečih živih bitnosti. Živo telo sestoji iz milijard, iz vidnega in otipljivega kupa nevidnih, neskončno majhnih celic, ki so se vse razvile iz ene same, enako z golim očesom nevidne, majhne in opljene celice, iz človeškega semena (genotip). Središče opljene semenske celice tvori jedro, sestavljeno pri človeku iz 48 zanki (petlji) podobnih hromosomov. Vsak hromosom se deli na nebroj neskončno majhnih zrnec ali genov. Vsak gen je določen za poseben del ali svojstvo telesa. Semenska celica je podobna živi raketi, ki neprestano razpokuje (eksplodira) in se deli, tako da nastane naposled velik in viden kup celic odraslega, v prostoru razprostrtega in urejenega telesa (fenotip). V nevidni, infinitesimalni svet obrnjena znanstvena pozornost je s pomočjo drobnogleda razodela skrivnost človeškega telesnega izvora.

Drugo presenečenje: Do zadnjih desetletij je bila pozornost znanstvenega dušeslovja (psihologije) vsa zapičena v zavestni položaj dušeduhovnosti ali v zavest. Vso dušeduhovnost je omejevala na pojave zavesti: duševno je le to, kar se javlja v naši zavesti. Vse drugo, nezavestno ali podzavestno dogajanje živega telesa (rast, plodnjo, delovanje srca in žil, pljuč, želodca in črevesja, jeter, ledvic, spolovil itd.) je imela za mehanično

delovanje materije ali materialne substance. Kakor gladna zver na masten plen se je vrgel materializem na materialno, mehanično, od znanstvene psihologije zavrženo podzavest ter s pravilno, dosledno logiko zatajil dušo. Ako je prvič večina telesnega življenja le funkcija mrtve, mehanične materije; ako ni drugič nobene ostre meje med zavestjo in podzavestjo, med zavestnimi in podzavestnimi pojavi življenja, marveč oboji prehajajo in se pretvarjajo drug v drugega, potem je vse duševno življenje samo funkcija materije. Posebne duše ni, ker je nepotrebna in opravi vse materija sama.

Psihološka pozornost je osupnila in se hočešnočeš usmerila spet narobe, v nasprotno stran, v podzavest. In spet je ugotovila naprotno resnico, da korenini zavestna duša v podzavesti, da je osnova zavesti podzavest. Nasprotno, podzavest nam vse pravilneje pojasnjuje in razlaga tudi pojave zavesti.

Tretje presenečenje je čaka materializem v bližnji bodočnosti. Materializem je zasvedral vso znanstveno pozornost v materijo in fiziko, znanost o gibanju materije. Celo psihologija mu je bila samo fizika organske materije. Po naliki (analogiji) fizike in kemije je tolmačil vse dušeduhovne pojave in zakone ter govoril naravnost o fiziki in kemiji duše in duha. Prehod v tretje presenečenje narobnosti utira prvič metodični dualizem, ki proglašča dušo in materijo za dve različni substanci oziroma za dva različna fenotipa istega genotipa, za dve modifikaciji neke prasustance. Drugič čudovita enakomernost in podobnost v svetovnem dogajanju, tako da filozofi že splošno govore o nekih nalikah v svetu duševne in materialne substance. In že zdaj vrtajo nekateri filozofi še globlje, ali ni nalika nekaj več kakor samo zunanja in slučajna podobnost, ali se ni morda filozofska pozornost spet enkrat narobe zaletele? Ali ni resnice v nasprotnem, da izvira vsa materija iz višje dušeduhovne substance, da so zakoni materije le omejena, okorela, mehanizirana prilagoditev višjih duhovnih zakonov svetu omejene in okorele materije? Ob kratkem: tretje presenečenje narobnosti prinaša spiritualizem dogledne bodočnosti kot antipod preteklega materializma: ne iz materije, ampak narobe in nasprotno, iz objektivnega duha podzavestnih in infinitezimalnih bitnosti izvira vse vesoljstvo, torej tudi materija.

Stanko Trček, Ljubljana:

Olimpije

(Nadaljevanje.)

Tekalci so bili namazani z oljem. Prvotno so imeli okoli bokov in v koraku pas, ko je pa pri olimpijah 15. olimpiade Orsipu zdrknil pas na tla in ga to ni motilo, temveč jo je še hitreje ubral in zmagal, so odpravili tudi pas. Odslej so tekmovali popolnoma goli, kar ni bilo nič nenavadnega. Tudi vaditelji tekmovalcev, ki so smeli prisostvovati tekmam na tekmovališču, so morali biti čisto goli. Povod za to odločbo je bil tale dogodek: Ferenika, hči slavnega tekmovalca Diagora z Roda, je spremila, preoblečena v vaditelja (gimnasta), svojega sina Pejsiroda v Olimpijo in ga sama pripravljala za tekmo. Prevaro so razkrili, vendar žene zaradi njenega slavnega očeta in bratov, ki so bili vsi trije znameniti tekmovalci, niso vrgli s pečine, kakor je določal zakon, pač pa od tedaj na tekmovališču tudi gimnasti niso smeli biti oblečeni.

Prizor pri teku je bil v Olimpiji precej drugačen kakor pri nas. V globokem pesku so tekalci vzdigovali debele oblake prahu. Ljudstvo je vpilo in tudi tekmovalci sami so se izpodbadali s klici. Sodniki na cilju so samo z vidom ugotovili zmagovalca. Verjetno je, da je bila odločitev marsikdaj

samovoljna, prav kakor je gotovo, da so izkušali tekmovalci prezgodaj steči ali pa drug drugega ovirati v teku. Za take pregrehe so bile stroge kazni.

Naraščajniki so tekmovali pri olimpijah samo v teku na pol stadija (okoli 100 m).

Rvanje so uvedli v 18. olimpiadi hkrati s peterobojem. Gojili so ga prav pridno, že zato, ker je bilo sestavina peteroboja. Borili so se precej bolj naravno kakor dandanes, saj si smel tekmeču podstaviti nogo, ga suniti s peto v podkoleno, ga zgrabiti za nogo, mu jo vzdigniti in ga podreti ali pa mu skočiti na hrbet, se ga okleniti z nogami in ga spraviti na tla, pa tudi viti mu prste in ude. Pri olimpijskih tekmah je bil premagan tisti, ki ga je nasprotnik trikrat spravil na hrbet; časih je bilo že to dovolj, da se je dotaknil s kolenom, z bokom, s plečem ali pa s prsi tal. Borba je bila toliko težja, ker so bili tekmovalci namazani z oljem in posuti s prahom.

Rvanje je bilo zelo čislano. Grki so verovali, da so ga izumili sami bogovi. Njegovo veljavo dokazuje tudi to, da so smeli v Olimpiji postaviti svoj kip tudi vaditelji, katerih gojenci so znamenito zmagali v rvanju. Če so bili trije ali pa če je bilo več tekmovalcev, so nasprotnike žrebali. Lukian nam je to nazorno opisal: «Prineso srebrno, Zevsu posvečeno žaro in denejo vanjo žrebe v velikosti fižola; na vsakem žrebu je črka. Na prvih dveh A, na drugih dveh B, na tretjih dveh G itd., kolikor je tekmovalcev. Ti potem pristopijo, vzdihnejo k Zevsu in sežejo v žaro. Kakor hitro kdo izvleče žreb, ga zgrabi mastigofor (nekakšen reditelj z bičem) za pest, da ne more pogledati,

Rvaveca in sodnik

Pestilca s sodnikom

katero črko je izvlekel. Ko so že vsi žrebali, gre alitarh (višji reditelj) okoli tekmovalcev, ki stoje v krogu, pogleda žrebe in pokaže tista dva, ki imata žreb s črko A, da se pomerita v rvanju ali pankrationu; isto stori pri črki B itd. Tako je, če je število tekmecev sodo. Če je pa število liho, vržejo v žaro pri eni črki le en žreb. Kdor ga izvleče, sede in počaka, da drugi boj končajo. Zanj je to velika prednost, ker gre spočit v boj zoper trudnega nasprotnika.»

S pestenjem so imeli Grki menda največ veselja, dasi je bilo brez primere sirovejše in nevarnejše kakor dandanašnje. Mi imamo debele, natlačene rokavice, Grki pa so imeli pesti oborožene s trdim, ostrim jermenjem, ki je prizadejalo hude rane. V kesnejših dobah niti to ni več zadostovalo, ampak so vpletali v jermenje usnjene in svinčene gumbe, tudi z ostrimi robovi, žeblje in druge take reči. Pravil, ki bi bila omejevala udarce, ni bilo; udariti si smel kamorkoli. Tako se v Olimpiji ni poredkoma pripetilo, da so tekmovalca odnesli mrtvega.

Višek je bil, če si nasprotnika premagal in jo pri tem sam skupil kolikor mogoče malo. Naraščajnik Hipomahos se je ponosno hvalil, da je premagal tri tovariše, ne da bi ga bil kdo izmed njih le enkrat samkrat udaril. Če sta bila nasprotnika spretna in se je odločitev zavlačevala, sta se domenila za poseben način: izmenoma sta udrihala drug po drugem, ne da bi se smela braniti ali umikati, dokler ni slabjši odnehal ali se pa zgrudil.

Pestenje so uvedli v 23. olimpiadi, v 41. olimpiadi pa tudi pestenje naraščajnikov. Podoba je, da so se pri olimpijah pestili prav v opoldanskih

urah, ko je solnce neusmiljeno pripekalo, s čimer je bila tekma bistveno otežena. Nasprotnike so žrebali prav tako kakor za rvanje.

V isti olimpiadi (leta 648.), v kateri je bilo uvedeno pestenje, so jeli tekmovati tudi v pankratiu, mešanici rvanja in pestenja, najstrašnejšem načinu borbe moža zoper moža. V 145. olimpiadi so se začeli boriti v tej panogi tudi naraščajniki.

Pri tem načinu borbe ni zadostovalo, da si zoprnika večkrat vrgel, ampak si ga moral še na tleh obdelovati z golimi pestmi, dokler ni priznal, da je premagan. Dovoljeno je bilo: pestenje, branje, izvijanje, davljenje, stiskanje, izkratka vse, s čimer si lahko nasprotnika prisilil, da se je vdal.

Dvojice so sestavili z žrebom na enak način kakor pri rvanju in pestenju.
(Datje prihodnje.)

Jelica Vazzazova, Ljubljana:

Da se razumemo!

Tele vrstice so namenjene vsem sestram in bratom, ki se kakorkoli zanimajo za vprašanje, ki stopa zadnji čas zmerom bolj v ospredje, to je osamosvojitve ženske v Sokolstvu. Ta izraz pa ni popolnoma pravičen, ali bolje rečeno, je pomanjkljiv in bi se moral glasiti osamosvojitve dela ženske. To vprašanje bi moralo zanimati vsako članico in vsakega člana naše organizacije, ker je od dobre rešitve tega vprašanja v precejšnji meri odvisen napredek ali nazadovanje dela, zlasti nas Sokolice.

Veliko je bilo zadnji čas govora o položaju ženske v sokolstvu in zvezna podnačelnica je imela na delovnem zboru v Kamenici meseca avgusta lani o tem poročilo, po katerem se je razvila živahna razprava. Ker so bila mnenja o tem vprašanju zelo različna, niso bili storjeni nobeni sklepi, ki bi dovedli do enotnega postopanja v tem vprašanju.

Zadnji povod, ki me je nagnil k temu članku, je bil «Pravilnik strokovnega vodstva članic SSKJ», ki ga je poslala Zveza v pretres vsem župam in o čemer je bilo tudi govora na zboru župnih načelnic dne 15. decembra 1956, sklicanem prvič popolnoma ločeno od zbora župnih načelnikov.

Položaj ženske v sokolstvu je natanko določen v naši organizaciji in daje ženski popolno enakopravnost in iste pravice kakor moškemu. Ona se lahko svobodno udejstvuje, ima tudi volilno in glasovalno pravico in celo dolžnost voditi svoje delo samostojno. Popolnoma natanko so pa določene tudi vse ostale dolžnosti, ki jih mora ona na osnovi svojih pravic izvrševati. Teh pravic ji noben član ali članica ne more kratiti, vprašanje je samo, ali je ona toliko zrela in sposobna, da se lahko teh pravic poslužuje in da svoje dolžnosti izvršuje. Ne trdim, da se niso dogodili ali se ne dogajajo posamezni primeri, kjer bratje niso vedno upoštevali teh določb, kar seveda ne more pospeševati volje ženske do dela. Vzroki takega postopanja so pa lahko prav v nas samih, bodisi da so sestre nesposobne za delo, ki so ga prevzele, bodisi da so iz neke malomarnosti in brezbržnosti doslej prepuščale izvrševanje svojega dela bratom, ali pa da sposobne sestre niso imele zadosti zaslombe pri ostalih sestrah in bratih. Mislim tu seveda izpred vsega sestre, ki zares nekaj delajo oziroma ki bi po svojem položaju morale delati. Tudi nimam namena kritizirati bratov, s katerimi moramo sporazumno delati, izmed katerih pa marsikdo tudi dela napake v tem oziru, ampak hočem opozoriti v glavnem na pogrške, ki smo jih napravile same. Te pogrške moramo tudi same rešiti in se z vso močjo potruditi, da jih čimprej odpravimo. Požrtvovalnim in sposobnim sestram se bodo radi uklonili tudi bratje, ki nam morda niso preveč naklonjeni. Te brate moramo prisiliti s svojim delom, toda s a m o z d e l o m, da se uklonijo in priznajo nam določene pravice, z golimi pravilniki in mrtvimi črkami ne opravimo nič. Želeti bi

bilo, da bi bilo takih bratov čim manj, in jih tudi res ni veliko, ako so sestre v svojem delu na mestu, saj si nihče ne želi opravljati dvojnega dela.

«Pravilnik strokovnega vodstva članic SSKJ», ki je bil poslan v premislek vsem župam kot predlog za sestavo nove organizacije, je pa zgrajen na načelu popolne ločitve, čeprav za zdaj šele postopoma, kar pa, in to poudarjam, iz pravilnika ni razvidno. Po tem sodlec nimamo neposredno z moškimi načelništvom in strokovnim odborom nobene skupnosti in nimajo bratje nobene besede pri naših odločitvah. Glavna vez med moškimi in ženskimi strokovnimi organi sta moško in žensko načelništvu, ki imata sicer pravico, da sklicujeta skupne seje v poedinih primerih, ki so po njunem mnenju skupni. Toda koliko je pa takšnih vprašanj, ki bi ne bila pomembna tako za te kakor za one. Nevarnost je nadalje tudi v tem, da bomo me v stvareh, ki se tičejo navidežno samo nas, sklepale popolnoma samostojno, do česar imamo po novem pravilniku polno pravico. Kaj pa potem, če se kasneje pokaže, da dotično vprašanje le ni bilo tako samo žensko in da zato storjeni sklep ni ravno najboljši, če ne bo morda za celoto celo škodljiv? Naj omenim en sam primer. Pri nas se že dalje časa dela na tem, da se slavnostni krog za člane in članice izpremeni. Pri članicah prevladuje mnenje, naj se pri izpremembi upošteva stari krog in se izpremenita samo bluza in čepica, člani pa hočejo popolnoma drug krog, nekakšen delovni krog. Eni in drugi bomo sklepali na svojih zborih in lahko se pripeti, da dobimo čisto različne kroge. In če pogledamo potem sestro in brata, ki sta vendar člana iste organizacije, ne bosta imela nobene skupnosti razen zunanjih znakov.

Če torej trezno premostrimo veljavne pravilnike, vidimo, da nam je z njimi enakopravnost že priznana in da so naše dolžnosti in pravice natanko odrejene. Novi pravilnik nam torej tega ne more dati kot nekaj novega, pač pa nas hoče postopoma popolnoma ločiti od članov. Te ločitve pa glede na naše skupne sokolske cilje nikakor ne morem odobravati, neglede na to, da članice še dolgo ne bomo sposobne, da bi «pravilnik» uvedle v prakso. Kakor so doslej nekateri bratje ovirali naše samostojno delo, tako bodo isti bratje izvajali skrajne posledice novega pravilnika in nas pustili popolnoma same v vseh primerih, čeprav to ni pravo sokolsko ravnanje. Koliko pa nas je, ki bomo imele pogum, vztrajnost in zadositi izkušenj, da bomo lahko vodile ženske v tako odgovornem delu? Priznam, da bo to mogoče v Zvezi, kjer so sestre pokazale resno voljo in navdušenje do dela, v župah bo pa to le redkokje mogoče, medtem ko v društvih tega še dolgo ali pa sploh nikdar ne bo. Ne zdi se mi tudi pravilno, da bi se začela taka akcija od zgoraj, dokler ni temelj zadositi pripravljen, ker še tako dobro zamišljenega dela in podrobnih navodil, ki jih bomo prejemale od Zveze, ne bomo mogle v župah in društvih izvrševati tako, kakor se to od nas zahteva.

Dobro poznam stanje naših društev in delo sester, zato sem izrekla te pomisleke, ki me silijo, da gledam na rešitev našega vprašanja nekoliko zaskrbljeno. Sem pa za to, da se vstavijo v pravilnike nekatera določila, ki so bolj ali manj formalnega značaja. Tako sem n. pr. že večkrat slišala pritožbe, da sestre niso dovolj poučene in obveščene o vprašanjih, ki zahtevajo tudi njih soodločitve in pristanka, da se delajo sklepi brez njih vednosti tudi v stvareh, ki jih morajo potem one izvršiti, da sestre ne dobe raznih okrožnic in dopisov na vpogled, v podpis ali sopodpis, in druge take stvari. Te pomanjkljivosti pa moramo, kjer so, urediti sporazumno.

Me sestre moramo dokazati bratom s svojim delom in z vestnim izvrševanjem svojih dolžnosti, da so naše zahteve upravičene in da želimo sporazumno in složno z njimi delati za napredek in razvoj sokolstva. Seveda je pa potem naša prva in poglobitna naloga, da se same usposobimo in vsestransko pripravimo za to težko in odgovorno delo ter da vzgojimo v tem

smislu tudi naše žensko članstvo. Prav posebno skrb pa moramo obrniti na vzgojo vaditeljic, da bodo sposobne pravilno voditi našo vzgojo.

Mislím, da sem v glavnem dosti jasno povedala, kaj bi morale me članice hoteti: enakepravnost, ki nam je že davno priznana, izvedimo v delu do podrobnosti. Sem popolnoma za samostojnost ženskega dela v sokolstvu, nikakor pa ne za popolno ločitev članic in članov, in sicer ne zdaj ne v bodočnosti. Le v skupnosti je moč. Zato sestre, neumorno na delo! Vse za napredek naše lepe sokolske misli!

Lojze Lubej, Ljubljana:

Odkoleb

Med prehode iz višjih položajev v nižje je uvrščen tudi odkoleb. Z njim prehajamo kolebno iz opore v veso. Delamo ga na drogu, na krogih in na bradlji; in sicer na prvih dveh orodjih naprej ali nazaj, na bradlji pa samo nazaj.

Odkoleb nazaj se dela vedno le z nadprijemom. Na drogu se vadi takole: V vzpori spredaj nagni trup naprej in se opri s trebuhom v višini kolkov na žrd pa pri tem malo pokrči lahti. Tudi če ne delaš odkoleba iz mirne vzpore, ampak ga vežeš n. pr. z nauporom vzklopno, moraš delati tega tako, da prideš v opisani položaj. V tem položaju zamahni z nogami in se odrini z naponom trebušnih mišic močno navzgor, obenem pa pritegni ramena čim bliže k žrdi in prični tako j odrivati togo telo navzgor in nazaj toliko časa, da imaš lahti napete in v eni črti s trupom. Seveda pa morajo biti lahti napete že prej, preden se prične premikati telo navzdol. Lahti naredijo doslej proti telesu navidezno enak gib kakor pri dviganju ročke, če jo dvigaš tik ob prsih. Ves ta prehod v odkoleb delaj mirno in enakomerno, glave ne zaklanjaj. Najpogostejša napaka pri vadbi te prvine je ta, da se telovadeč odrija na napetih lahteh, in še to z nogami navzdol, tako da prične kolebati s skoraj navpičnim trupom, ki tvori z lahtmi topi ali še celo pravi kot, ne pa iztegnjenega, kakor bi bilo pravilno. Odrivaj se torej vedno s prsi tik ob žrdi s skrčenimi lahtmi, in sicer tako, da ne odrivaš in dvigaš samo ramen, temveč vse telo. Ne zaklanjaj glave in glej, da so lahti tedaj, ko so že napete, tudi v podaljšku trupa. To je potrebno iz dveh razlogov. Ko prehaja telo iz opore v vis, naj gre pri odkolebu po najdaljši poti, t. j. vsak del telesa naj bo med kolebom oddaljen od žrdi, kolikor je največ mogoče. S tem se manjša moč padca, ki nastane zaradi prehoda telesa iz višjega v nižji položaj. Omili se pa tudi delovanje sile, ki te pri tem oddaljuje od orodne osi, ker si njeno delovanje raztegnil na daljšo dobo. Drugi vzrok je nevarnost, da po napačnem odkolebu nepričakovano in s silo zapustiš orodje. Če se pa to ne zgodi, pa vendar ne moreš vezati te vaje n. pr. z velevzmikom, za kar je potreben zadosti velik koleb. Odkoleb delaj tako visoko, kakor je primerno za lepo vezavo z naslednjo prvino. Ako sledi tej prvini naupor vzklopno, delaj odkoleb nizko, pod žrdjo, če jo pa hočeš spojiti z velevzmikom, delaj odkoleb precej više, toda zmerom le na opisani način. V začetku odkoleba bodi zmerom uleknjen, med prehodom v vodoravni položaj pa telo napni, da boš mogel pozneje spet ulekniti.

Odkoleb nazaj iz stoje na rokah v vzpori delaj tako, kakor bi delal prvo polovico veletocha (glej «Sokola» iz l. 1936., štev. 2—5!).

Podobno se dela odkoleb nazaj na krogih. Na tem orodju potrebuješ za to vajo nekoliko več poguma in moči v prstih, ker orodje samo ne stoji trdno. Krogi se gibljejo pri tej vaji ravno v nasprotno smer kakor telo in je zato trzaj, ki nastane, ko prehaja telo pod orodje, veliko močnejši. Ne skušaj se temu ogniti s tem, da obdržiš lahti pokrčene, pač pa glej, da

prehaja telo pod orodje tako, kakor prehaja, če delaš to vajo na drogu. V ramenskem sklepu bodi mehak kakor pri visokem kolebanju, lahti naj bodo v eni črti s togim trupom.

Na bradlji se dela odkoleb nazaj bodisi iz opore na zgornjih lahteh, na podlahteh, iz vzpore ali iz stoje na rokah v vzpori.

Na doskočni bradlji delaj odkoleb iz obeh oblik opore na enak način. V zakolebu se pred mrtvo točko odrini z deli lahti, na katere si oprt, neznatno navzgor. To storiš zato, da razbremeniš lahti in jih lahko pričneš napenjati in pripravljati za odkoleb. Kadar je telo v najskrajnejši mrtvi točki, sprostí mišice v ramenskem sklepu, dvigni ramena, da jih moreš čim bolj zožiti, in zasukaj že napete lahti navznoter. S tem si omogočil telesu prost prehod pod lestvini. Ker je orodje prenizko, se ta vaja ne more delati s togim telesom, zato moraš že v mrtvi točki pričeti s prednoževanjem, in sicer prednožiš v celem toliko, kolikor je potrebno, da se med kolebom na napetih lahteh ne dotakneš z nogami tal. Na doskočni bradlji je odkoleb iz vzpore sicer mogoč, vendar ga ne vadimo, ker nima nobene praktične vrednosti.

Na visoki bradlji se dela odkoleb iz opor lepše in popolneje kakor na doskočni. V zakolebu telo napni in spusti togo telo ob napetih lahteh pod lestvini. Lahti, trup in noge so pri odkolebu v eni črti. Pri odkolebu iz vzpore zakolebaj nad vodoravni položaj in odrivaj telo z lahtmi nazaj in navzgor tako kakor na drogu. Paziti pa moraš, da so lahti napete že takrat, ko prehaja togo telo med lestvini, sicer te zadrže nad orodjem.

Odkoleb nazaj iz stoje na rokah v vzpori se lahko dela le na visoki bradlji. Te vaje naj se loti samo res dober telovadec, ki ga je pa treba tudi dobro varovati. Kdor se hoče učiti te vaje, mora znati najmanj vse načine odkoleba, vse toče, vzmike in premike. Prične naj se je učiti na koncu bradlje, kjer ga laže varujemo. Tak odkoleb je potreben največ zato, če se hočemo naučiti veletoč nazaj na bradlji. Seveda naj bo razdalja med lestvinama tej vaji primerna.

Odkoleb naprej na drogu iz vzpore delaj z nadprijemom takole: Trup položi v višini kolkov na žrd in se skloni čez orodje, s sproščenimi rokami pa preprimi. V ta namen upogni čim bolj roko v zapestju, da dosežeš največji mogoči vrhnji nadprijem. Tak prijem je potreben, da te v zakolebu ne utrga od orodja. Kakor hitro si prenesel težišče telesa preko žrdi in si preprijel, se odrini z naglim zamahom nog in naponom telesa od droga v smeri navzgor in naprej. Lahti, ki so tako ves čas skrčene, tudi zdaj še ne smeš napeti, ravno nasprotno, ko prevrneš telo čez žrd, ga obdrži s pritezno močjo lahti v čim višjem položaju. Kadar pa prehaja togo telo iz navpičnega položaja, ga prični z lahtmi odrivati navzgor in naprej tako daleč, da lahti popolnoma napneš. Takrat, ko prehaja telo izpod vodoravnega položaja, morajo biti lahti že napete in v eni črti s trupom in nogami. Med vajo naj bo telo togo, zlasti pa ne smeš ulekniti, če hočeš odkoleb vezati s prvino, za katero je potreben močan in visok koleb.

S podprijemom delamo odkoleb naprej iz vzpore na enak način, samo da je lažji, ker ni treba preprijemati.

Iz stoje na rokah v vzpori se dela odkoleb naprej s podprijemom. V pravilni drži v stoji (lahti v eni črti s trupom) prevezni noge čez orodje tako, da pričnejo krožiti najprej noge in da greš z nogami naprej, ne pa z rameni ali z glavo. Telo napni, da si povečaš silo koleba. Glave ne zaklanjaj, obdrži jo med lahtmi.

Vadba odkolebov je uspešna in brez nevarnosti, če ima telovadec že precej vaje v kolebanju in zadostni moči v prstih.

K N J I G E I N L I S T I

Dr. Viktor Murnik: «Telovadna plesa», 1. zvezek, založila Jugoslovanska sokolska matica v Ljubljani (Narodni dom), 1956, strani 100, cena 12 din. Murnik je izdal v priročni knjigi svoji dve najpoznanejši telovadni sestavi, s čimer je zamašil vrzel, ki jo čutimo že dolgo let, saj od njegovih stvaritev ni skoraj nič natisnjena. Obe deli sta res telovadna plesa z vrednotami, ki bodo zamikale tudi kesnejše rodove. Huda zmeta je namreč, če mislimo, da moramo za vsak nastop imeti «nove» sestave. V telovadbi je prav tako, kakor pri vseh pridelkih duha: so prvine, ki so večne, vedno iznova «nove», ki nikdar ne zastarijo. Tako je v glasbi, v petju, v slikarstvu in v gledališki umetnosti, v modroslovju in znanosti in tudi v telovadbi — v «telesni» umetnosti — ni nič drugače. Murnikove stvaritve vsebu-

jejo trajne vrednote, zato bodo tudi v bodoče radi segali po njih povsod tam, kjer bodo hoteli pokazati res telovadce in telovadke in resnično telovadbo. Kakor raste igralec ob svoji vlogi, tako rasto telovadci ob dobrih stvaritvah; ne le v goli telesni vnanjosti, v urnosti, v sposobnosti gibovnega izražanja, marveč tudi notranje. Saj je vsak gib, kaj šele vsaka vaja doživljaj, plitvejši ali globokejši, ki zapusti v duhu svoje sledove.

Delo je spisano na vsakomur jasen način, ki je Murniku lasten, zato naj sežejo po njem tudi tisti, ki sicer mislijo, da te reči niso zanje. V vsakem društvu, kjer redno telovadijo, se lahko brez skrbi lotijo Murnikovih sestav. Z razumevanjem in s pridnostjo bodo uspeli v korist telovadcev in telovadk ter ugleda društva in sokolske stvari. S. T.

Ž U P A L J U B L J A N A

Vsem bratom prosvetarjem!

Župni prosvetni odbor želi po smernicah, usvojenih na lanski župni skupščini, preiti po izvršenih pripravah k stvarnemu delu. Izpred vsega gre za oživotvorenje predavateljskega zbora, ki žal še ni dosegel števila, ki bi bilo neogibno potrebno za stalno in nepretrgano delo. Zato poziva ŽPO vse brate, ki čutijo v sebi predavateljske sposobnosti in ki imajo

tudi pravo voljo za sodelovanje, da se mu prijavijo.

Zadnje dni februarja bo sklican župni zbor prosvetarjev, ki naj se zanj bratje prosvetarji dobro pripravijo, da bo ta zbor lahko uspešno zboroval in sestavljal čas primeren delovni načrt za prihodnje leto. Da se bo pa mogel tudi ŽPO pripraviti na ta zbor, mu pošljite še zaostala poročila!

Ž U P A M A R I B O R

Prosvetarjem

sokolske župe Maribor.

Po skoraj desetletnem premoru — zadnja številka IV. letnika «Sokolskega vestnika župe Maribor» je izšla dne 1. junija 1927 — je naša župa spet dobila svoje glasilo s tem, da smo se z novim letom pridružili župi Ljubljana in da smo njenega «Sokola» sprejeli tudi kot vestnik naše župe. Ta sklep je bil sprejet na zadnji

seji naše župne uprave, predložen pa bo seveda tudi župnemu občnemu zboru v odobrenje. Prepričani smo, da boste razumeli umestnost tega sklepa in da se bodo delegati, ki bodo zastopali vaše edinice na župnem občnem zboru, soglasno izrekli za sprejem obveznosti, ki sledijo iz naše pridružitve bratski župi Ljubljana: 1. da vse sokolske edinice naše župe stopijo med naročnike vestnika (društva po 2 izvoda, čete po 1 izvod); 2. da pridobite za naročnike

tudi posamezne člane vaših edinic; in 5. da stopite v krog sodelavcev vestnika. Vestnik naj postane zares ogledalo naših skupnih teženj in našega odločnega odpora proti tistim, ki jim sokolstvo ni bilo nikoli pri srcu in ki mislijo, da so napočili časi, ko bodo mogli sokolstvo uspešno zavirati njegovo zmagovito pot v najširše plasti naroda — na vas. Vestnik naj pokaže, da ne žalujemo za omahljivci, ki jih je omajal nekoliko ostrejši veter in jih popolnoma odnesel iz sokolskih vrst, ali pa zazibal v — dobrodošlo jim letargijo, ker so bili pač prej pri sokolskem delu le zaradi «kvalifikacije»... Zato zastavite vse svoje moči in zgrabite za delo povsod, kjer vidite, da je treba delavcev. Zgrabite tudi za pero in pišite, pišite, pišite! Prispevke za vestnik (razen strokovnih) pošljite do dese-

tega v mesecu na naslov: Sokolsko društvo, prosvetni odbor, Ptuj.

Prosvetni odbor sokolske župe Maribor objavlja vsem edinicam te župe: «Sokol», vestnik žup Ljubljana, Maribor in Novo mesto, je naše glasilo, v katerem se bodo vbodoče objavljala poročila in navodila ter bo s tem prihranjena župi marsikatera okrožnica. Po sklepu župne uprave mora vsako društvo naročiti najmanj po dva izvoda, vsaka četa pa po enega, zato lista ne vračajte! Vestno prečitajte vsako številko in se ravnajte po navodilih, ki so v njej objavljena. Vse želje glede «Sokola», idejne članke in razglase pošiljajte uredniku za župo Maribor: bratu dr. Maksu Kovačiču, sokolsko društvo — prosvetni odbor, Ptuj.

R A Z N O

Učenci in nošenje sokolskega znaka

Splošni oddelek prosvetnega ministristva je izdal s številko 46.555 z dne 21. novembra 1936 bankim upravam tale odlok:

Kakor je razvidno iz vloge Sokola kraljevine Jugoslavije številka 15.505 z dne 31. oktobra 1936, zabranjujejo nekateri nastavniki učencem, ki so včlanjeni pri Sokolu, da bi nosili sokolski znak. Zato je prosvetni minister v zvezi z aktom ministristva za telesno vzgojo naroda številka 6533 z dne 5. novembra 1936 in po § 3. in 9. zakona o ustanovitvi Sokola kraljevine Jugoslavije ter v zvezi s čl. 10. štatuta o ureditvi in poslovanju Sokola kraljevine Jugoslavije z odlokom številka 46.555 z dne 20. novembra 1936 odredil, da noben nastavnik šol v resoru prosvetnega ministristva ne sme zabranjevati učencem, ki so včlanjeni pri Sokolu, da bi nosili sokolski znak.

Iz uprave

Vse brate in sestre, ki si lista ne nameravajo naročiti, prosimo, da nam takoj vrnejo obe letošnji številki, januarsko in februarško. List se tiska namreč v omejeni nakladi, pa bi ne mogli ustreči bratom, ki bi si ga pozneje naročili.

Hkrati opozarjamo, da imamo lanskega letnika samo še prav malo v zalogi.

V tem letniku je mimo druge zanimive tvarine tudi cela vrsta načelnih in programatičnih člankov, ki bi jih moral prečitati vsak, kdor hoče biti o dandanašnjem stanju sokolstva prav poučen in kdor hoče pravilno razumeti naša prizadevanja. Zato priporočamo vsem, ki si nameravajo list dopolniti z lanskim letnikom, da ga čimprej naroče.

Vse naročnike in naročnice prosimo, da nam takoj nakažejo naročnino za to leto, če tega morda niso že storili, in seveda tudi za lansko leto, če so še kaj na dolgu. Kdor je položnico založil ali izgubil, naj kupi na pošti za 25 par splošno položnico in napiše nanjo številko čekovnega računa 17.200 in ime: «Sokol, vestnik sokolskih žup Ljubljana, Maribor in Novo mesto, uprava, Ljubljana.»

List bo lahko redno izhajal in sploh izhajal edinole tedaj, če se bodo vsi naročniki zavedali svoje dolžnosti ter v redu in točno plačevali naročnino, ki je, kakor smo že večkrat poudarili, naš edini dohodek.

Darila za tiskovni sklad

Herman Keber, Ljubljana, 90 din; Lojze Lubej, Ljubljana, 96 din; Stane Pirc, Ljubljana, 50 din; Joža Trdinova, Ljubljana, 110 din; skupaj 546 dinarjev. Hvala!